

Роксоляна Зозуляк-Случик
канд. пед. наук, доцент кафедри соціальної педагогіки
та соціальної роботи
Марта Михайлюк
студентка I курсу ОР «магістр»
спеціальності «Соціальна робота»
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ

СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СКАУТСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «ПЛАСТ»

Одним із найважливіших завдань кожного суспільства є добре виховання дітей та молоді, адже саме вони є майбутнім народу, і саме на них воно покладає великі надії. Сьогоднішня молодь це майбутні громадяни, лідери та провідники нашої держави, Церкви, які будуватимуть майбутнє України. Тому важливим є те, щоб діти та молодь були добре виховані, щоб зрозуміли свою роль та місце в суспільстві.

Рівень розвитку суспільства певною мірою залежить від стану і діяльності молодіжних організацій. Молодіжний рух надзвичайно важливий для функціонування держави. На сьогодні день для української молоді почуття патріотизму та національної гордості є надзвичайно важливим. Патріотами не народжуються. Патріотизм прищеплюється змалечку як невід'ємна риса людського характеру. Однією з найбільш ефективних у процесі формування всебічно розвиненої особистості виступає пластова система виховання. Адже Пласт як молодіжна організація має свою мету та методи її здійснення.

Особливості пластового виховання та його впливу на всебічний розвиток особистості висвітлені в працях І. Андрухова, О. Бережницького, В. Головенька, І. Гояна, Я. Дем'янчук-Томича, Т. Джулинської, Д. Дзвінчука, Ю. Жданович, С. Комара, Д. Костури, О. Круковського, Я. Музиченко, С. Охримовича, Р. Рифяка, Т. Самотулки, Ю. Старосольського, О. Тисовського та інших.

З появою у 1908 р. книги «Скаутинг для хлопців» (Scouting for boys) ідеї всестороннього виховання почали швидко поширюватись по всій Британській імперії. Уже через тиждень після виходу у світ книги по всій країні хлопці засновували патрулі бойскаутів, і до кінця року у Лондоні почала діяти національна штаб-квартира координації Скаутського Руху, головою якої став Бейден-Пауел оф Гілвер. А в 1909 році до Скаутингу прилучилися і дівочі групи, котрі започаткували нову гілку Скаутського Руху – дівочий Скаутинг. Він дістав назву герл-гайдинг (girl-gaiding). Провідницею дівочих Скаутських осередків стала дружина Бейдена-Пауела – Олев Соумс.

Можна сказати, одночасно Скаутські патрулі розпочали діяльність у різних країнах. Хоча згодом в більшості з країн, де встановився тоталітарний режим, Скаутинг був заборонений або ж набрав іншої форми, до прикладу

піонерські та комсомольські організації в Радянському Союзі. Цей факт заборони Скаутингу в тоталітарних країнах свідчить про демократичність Скаутського виховання [1, с. 6].

У 1912 році Бейден-Пауел здійснює кругосвітню подорож, під час якої зустрівся зі скаутами різних країн світу, закликавши їх до вірності та праці для своєї Батьківщини: «Думайте передовсім про те, як можна допомогти своєму краю, щоб він здобув належне місце в змаганнях народів світу» [3, с. 23]. Ця подорож стала ключовим моментом до об'єднання Скаутських організацій у світове Скаутське братерство, що і дало початок переходу Скаутингу з етапу заснування окремих національних організацій до етапу поєднання його в світове братерство [1, с. 9].

У 1916 році виникає організація кабскаутів, що займається вихованням дітей віком 6–10 років. Виховна програма кабскаутів тісно пов'язана з алегоричними образами, описаними в книзі Редьярда Кіплінга «Джунгли», після чого лідери кабскаутів стали відомі під ім'ям «Багіра», «Акелла». Приблизно в той самий час з'являються скаути-ровери об'єднання молодих людей 16–20 рр. які хотіли залишатися членами Руху, але не обов'язково як лідери [1, с. 4].

Отож, в Скаутингу створюються вікові групи: 6–10 років кабскаути, 11–15 років скаути, 16–20 років скаути-ровери і зрілі лідери Скаутського Руху старші скаути від 21 року. Внаслідок такого поділу розвиток особистості в Скаутингу відбувається з врахуванням вікових особливостей розвитку людини [2, с. 14].

За короткий час існування Скаутингу його ідеї стали настільки популярними, що майже кожна країна, яка вбачала потребу у формуванні національно-свідомої молоді почала засновувати свої скаутські організації, пристосовуючи ідеї Скаутингу до своїх потреб, надаючи йому різних відтінків та напрямків. Таким чином, з назріванням міждержавних конфліктів Скаутинг у багатьох країнах набирає мілітарного характеру, готуючи громадян до війни. Внаслідок чого головні ідеї Скаутингу почали займати другорядне місце у вихованні, а натомість основним пріоритетним напрямком Скаутингу стає вишкіл, що мав стати підґрунтям для подальшої військової служби [1, с.82].

Однією з перших країн, де поширився Скаутинг, була Німеччина, яка вже через три роки після заснування перших скаутських осередків налічувала близько 100 тисяч членів національної скаутської організації Шпаер (Spaer) [2, с. 5].

Німецький Скаутинг є яскравим прикладом мілітарного виховання, в якому уряд Німеччини бачив фізичний розвиток молоді для подальшої військової служби. Після закінчення I Світової війни виникла потреба розбудови німецької державності і Скаутинг повертається до своїх ідейних першооснов [2, с.23].

Далі поширюється Скаутський Рух у Франції та Бельгії, де засновниками стали Андре Чередями та Пауль Вуїберт. У Франції Скаутинг набув релігійного характеру виховання, що пізніше спричинило створення гілки католицького Скаутингу, який об'єднався в окрему Федерацію Скаутів Європи (ФСЕ), якою

зараз опікується Католицька Церква [1, с. 18]. Відтак Скаутинг поширюється в Голандії, Італії, Сербії, Швеції, Аргентині, Японії та інших країнах.

У 1922 р. при усіх середніх навчальних закладах Польщі було засновано відділи польських національних скаутів, що дістали назву Гарцежи. Вони налічували в цей час близько 30 тисяч членів і посідали четверте місце серед скаутських організацій у світі після Франції, Англії та США. Пріоритетним напрямком виховання у Гарцежів, як і у німецьких скаутів, був військовий вишкіл. Їхній девіз звучав так: «Готуватись, консолідуватись, бо тільки сильним підкорюється світ» [3, с. 23].

Найближчою до ідейних засад англійського Скаутингу була чехословацька організація Сваз-юнак-скаут. Це зумовлено тим, що Чехословацька Республіка була розвиненою країною з висококультурним прошарком міського населення, а засновник Свazu був учнем та послідовником Бейдена-Пауела. До окремої автономної частини Свazu належала організація закарпатського українського Скаутингу – Пласт [3, с.24].

Поширення Скаутського Руху у світі охопило і Українські землі, які в цей час були розділені між Російською та Австро-угорською імперіями. Перші скаутські осередки виникли на східних землях України в Бахмацькому повіті на Катеринославщині у 1909 році, а згодом і у Харкові, Луганську та Слов'янську [4, с.1].

Швидкий розвиток Скаутського Руху у багатьох країнах світу потребував налагодження тісних зв'язків для співдружності скаутів у цілому світі, тому вже в 1920 р. відбувається міжнародний з'їзд скаутів – Джемборі. І згодом в 1929 році виникає координаційний центр Скаутського Руху – Міжнародне Скаутське Бюро з осідком в Лондоні.

Сьогодні скаутські організації поширені більш як у 150 країнах світу і нараховують близько 16 мільйонів дітей та молоді [1, с.42].

Отже, Скаутський Рух набирає великої популярності у багатьох країнах завдяки своїм виховним принципам. Ці держави, пристосовуючи Скаутські ідеї до своїх потреб, створювали молодіжні організації, що виховували національно-свідомих і зрілих громадян.

Підсумовуючи, можна виокремити такі етапи розвитку скаутського руху: 1) етап заснування окремих національних скаутських організацій; 2) етап поєднання Скаутського Руху в світове братерство; 3) етап формування в Скаутингу вікових груп; 4) етап поширення світового Скаутського Руху у багатьох країнах та надання йому кожною з них своєрідного національного та культурного забарвлення.

Література

1. Бондарь Л. Что есть Скаутинг. Книга для скаутского лидера. Женева, 1992. 156 с.
2. Вахнянин О. Пластовим шляхом за красою життя. Прага, 1924. 198 с.
3. Савчук Б. Український Пласт 1911-1939. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2006. 264 с.
4. Пласт в Україні. URL: <http://www.plast.org.ua/plast/fact-list> (дата звернення: 23.10.20219).